

Elisiv Bakketeig
NOVA
Postboks 3223 Elisenberg.
0208 Oslo
E-mail : elisiv.bakketeig@nova.no

Oslo, 6.januar 2012

Institutt for kriminologi og retts sosiologi
Det juridiske fakultet
Postboks 6706 St.Olavs plass
0130 Oslo

Tilsynsensurs rapport for Institutt for kriminologi og retts sosiologi for vårsemesteret 2011

Bakgrunnsinformasjon

Hvilke emner rapporten omfatter

Rapporten omfatter vurdering av sensur for vårsemesteret 2011 og følger malen for tilsynsensurs årsrapport så langt den passer i forhold til instituttets mandat for tilsynsoppdraget. Emnene som er vurdert er KRIM 1300 og RSOS 1801 vår 2011. Sensuren er vurdert både på tvers av kommisjonene og på tvers av karakterene

Grunnlaget for vurderingene er 38 oppgaver hvorav 13 er semesteroppgaver og 15 er skoleeksamen i KRIM 1300 og 10 er skoleeksamen i RSOS 1801.

Tilsynsensurs funksjonsperiode

Undertegnede tiltrådte som tilsynssensur med virkning fra vårsemesteret 2011 slik at dette er andre semester med tilsynssensur.

Utforming av arbeidet

Instituttet har ønsket en vurdering av besvarelsene på tvers av kommisjonene og på tvers av karakterene. Tilsynssensur har vurdert om det er grunnlag for å undersøke om det er nivåforskjeller mellom semesteroppgavene og skoleeksamen. Imidlertid er det kun 4 av kandidatene som omfattes av tilsynet hvor både semesteroppgave og skoleeksamen inngår. Dette gir et for lavt antall til at det er grunnlag for å gjøre en slik vurdering. Etter samtale

med studiekonsulentene er det heller ikke tatt høyde for en slik vurdering ved valg av oppgaver som skal omfattes av tilsynet. Undertegnede har tatt utgangspunkt i disse føringene ved vurderingen av oppgavene. Tilsynet har ikke omfattet bedømmelse av studentenes enkeltprestasjoner.

Prinsipper for utvelgelse av studentenes enkeltprestasjoner i forbindelse med tilsyn med karaktersetting

KRIM 1300

Totalt leverte 110 studenter eksamen fordelt på 4 kommisjoner for semesteroppgaven og 4 andre kommisjoner for skoleeksamen. For å sikre et spenn på karakterene innen hver kommisjon og for at tilsynet ikke skulle omfatte for mange oppgaver, har tilsynet omfattet besvarelser fra 3 kommisjoner (kommisjon 2-4) for semesteroppgaven og 3 kommisjoner (kommisjon 1-3) for skoleeksamen. Studieveileder valgte ut 13 semesteroppgaver og 14 skoleeksamener. Det kom med en ekstra oppgave i oversendelsen som også har vært omfattet av tilsynet, slik at antall skoleeksamener ble totalt 15.

RSOS 1801

Totalt leverte 42 studenter eksamen fordelt på to kommisjoner. Studieveileder valgte ut 10 oppgaver fra denne sensuren.

Møter med fagmiljøet og drøftinger med fagmiljøet

Jeg har deltatt i møtet i programrådet 26. september 2011. I møtet ble jeg bedt om å kommentere tilsynsrapporten for høsten 2010 som ble levert i juni 2011. Jeg trakk frem de viktigste erfaringene fra sensuren, at det var godt samsvar i karaktersettingen både internt i kommisjonene og på tvers av kommisjonene. Samtidig pekte jeg på at det var viktig å være presis i utformingen av eksamensoppgavene. Dette blir fulgt videre opp av instituttet i møte i begynnelsen av 2012 hvor også undertegnede vil delta. Jeg har også vært i dialog med studieveileder pr. telefon 6. desember 2011 angående presisering av tilsynsoppdraget for vårens sensur.

Evaluering av vurderingen av studentprestasjoner og vurderingsordningen

Følgende er vurdert fra KRIM 1300 vår 2011

KRIM 1300 er et grunnemne på bachelornivå som gir 20 studiepoeng. Målsettingen med emnet er å formidle at:

- Utformingen av kontrollapparatet og utvalget av de som kontrolleres virker inn på hverandre
- Hvordan dagens kontrollformer preger vår forståelse av ulike typer handlinger
- Hvordan mennesker som jevnlig er i kontakt med samfunnets kontroll- og hjelpeapparat opplever møtet, og hvilke virkninger ulike former for kontroll har på den enkelte og på samfunnet
- At handlinger og relasjoner oppfattes forskjellig fra ulike sosiale posisjoner.
- Å gi studenten begreper og analytiske redskaper for å tilnærme seg emnets problemstillinger på en systematisk måte.

Anbefalte forkunnskaper er KRIM 1000 eller tilsvarende.

Undervisningen har omfattet forelesninger og seminarer og der seminardeltakelse er obligatorisk. Forelesningene har omfattet 8 dobbelttimer. Disse har omfattet, Introduksjon og sosial kontroll, moralske panikker, livsstrategier og inkluderingstiltak sett i forhold til kjønn, alder, klasse, politi, fengsel, alternativenes kriminologi, konfliktråd og selvhjelpsgrupper. Alle temaene har omfattet en dobbelttime hver, med unntak av livsstrategier og inkluderingstiltak (kjønn, alder, klasse) som har hatt to dobbelttimer.

Eksamensformen omfatter innlevering av mappe med semesteroppgave på 2400 ord (6 sider) og skoleeksamen (4 timer). I forkant av levering av semesteroppgaven har studentene levert utkast til semesteroppgaven som skal godkjennes av seminarleder og inngå i mappen. Studentene har fått tilbakemelding på utkastet fra seminarleder og har også kommentert to andre studenters utkast og hvor disse kommentarene også skal inngå i mappen. Mappen vurderes til karakter A-F og teller 75 % av totalkarakteren. Skoleeksamen teller 25 %. Alle hjelpemidler har vært tillatt brukt ved besvarelse av semesteroppgaven såfremt reglene for kildehenvisninger er oppfylt.

Våren 2011 fikk studentene følgende oppgavetekster til semesteroppgaven

1. Drøft ut fra pensum ulike måter politiet utøver kontroll og med særlig vekt på kontrollens konsekvenser for marginaliserte grupper. Velg minst to eksempler på marginaliserte grupper fra pensum.

2. Hva er sosial kontroll? Drøft ut fra pensum ulike former for sosial kontroll, hvordan kontrollen utøves, begrunnelser for kontroll og hvilke grupper kontrollen utøves mot. Velg minst to eksempler fra pensum.

Begge oppgavene angir flere elementer som studentene skal drøfte i semesteroppgaven sin. Dette gir studentene mulighet til å få belyse et bredt spekter av momenter, samtidig som de gir studentene en "sjekkliste" for hva som må være med i oppgaven. Slik sett vurderes begge oppgavetekstene som gode og hensiktsmessige med sikte på at studentene skal både få brukt ulike deler av pensum og samtidig få et best mulig læringsutbytte gjennom besvarelsen av semesteroppgaven. Kandidatene får også klare anvisninger på hvilke problemstillinger som skal drøftes. Dette vurderes som en fordel i og med at en del studenter erfaringsmessig har vanskeligheter å få til en akademisk drøftelse.

Vurdering av semesteroppgavene

Her har jeg vurdert 13 besvarelser sensurert av tre kommisjoner. Av disse inngår 3 A-besvarelser, 3 B-besvarelser, 3 C-besvarelser, 3 D-besvarelser og en E. Semesteroppgavene må vurderes ut fra at studentene har fått veiledning både fra faglærer og medstudenter.

Gjennomgangen har ikke vist noen systematisk avvik, når det gjelder vurderingen av karakternivået verken internt i kommisjonene eller mellom kommisjonene. Kun én oppgave ville jeg vurdert til en karakter bedre enn den som ble gitt.

Nivået på de beste oppgavene er svært godt etter mitt skjønn og oppgavene er utformet på en måte som gir alle mulighet til å gjøre en grei besvarelse, samtidig som det åpner for at de beste kan få vist seg frem for eksempel ved å "ramme" inn oppgaven ved at ulike definisjoner brukes som analytiske redskaper som ledd i besvarelsen hos de aller beste. Studentene får også gjennom oppgavene anledning til å bruke mye pensum i besvarelsene sine, noe mange også gjør. Enkelte kandidater lager imidlertid sine egne overskrifter til oppgavene. Noen ganger har dette fått som konsekvens at de kommer skjevt ut fra starten av.

Råd til undervisningen

Det kan derfor være lurt å drille på at det er oppgaveteksten de skal besvare. Å øve på å definere og tolke oppgavetekster bør løftes tydeligere frem - dette gjelder generelt - men

særlig i semesteroppgavene hvor de får tilbakemeldinger både fra emneansvarlig/lærer og av medstudenter.

Et forhold som slår meg er at noen studenter har svært svake skriveferdigheter. Dels vil dette handle om svak tilegnelse av stoffet hos studenten. Men hos noen kan man faktisk bli i tvil om svake skriveferdigheter går på bekostning av meningsinnholdet, altså at de kan ha forstått mer enn de faktisk greier å formidle. Dette er jo en større problemstilling, men viser at studentene rett og slett trenger å øve seg på å skrive.

Skoleeksamen

Til skoleeksamen har studentene fått to oppgaver å velge mellom.

1. Marginalisering av gatemalere og stoffbrukere. Beskriv og drøft ut fra pensum.
2. Alternativer til fengselsstraff. Beskriv og drøft ut fra pensum.

Nesten alle studentene har besvart oppgave 1. Årsaken til dette kan være at her ligger oppgaveteksten nært opp til semesteroppgavene. Svært mange har i semesteroppgavene sine drøftet sosial kontroll eller politiets kontroll i forhold til gatemalere og rusmisbrukere. Dermed har studentene i stor grad kunne dra nytte av den kunnskapen og det pensumet de har tilegnet seg i besvarelsen av semesteroppgaven på skoleeksamen. Dette kan også være en forklaring på at det er få svært svake besvarelser. Spørsmålet mitt som tilsynsmentor er om dette har vært et bevisst valg ved utforming av oppgavene fra instituttets side. En annen løsning kunne vært å gi oppgaver på skoleeksamen som ga større mulighet til å teste andre deler av pensum.

Når det gjelder måten oppgavene er formulert på ber de både en beskrivelse og en drøftelse av et tema – marginalisering av gatemalere og stoffbrukere og alternativer til fengselsstraff. Denne måten å formulere oppgavene gir studentene et stort spillerom for hva det er som skal drøftes i og med at formuleringene ikke inneholder en definert problemstilling som skal drøftes. For eksempel åpner oppgave 1 for en drøftelse av hvorvidt disse gruppene er marginaliserte, hvordan de er marginaliserte, hva som bidrar til marginalisering osv. Det kan godt være at den åpne formuleringen er bevisst – men jeg reiser spørsmålet som et innspill til instituttets videre oppfølging av arbeidet med utforming av eksamensoppgavene.

Vurdering av besvarelsene av skoleeksamen og råd til undervisningen

Med unntak av en kandidat har alle besvart oppgave 1. Oppgaven skiller godt mellom de beste og de dårlige. Veldig mange greier å bruke mye relevant pensumstoff. Det som er litt av studentenes utfordring er hva de skal drøfte. Den åpne formuleringen av oppgaven gir frihet men blir samtidig også en utfordring for de svakeste ved at besvarelsene gjerne da spriker litt i alle retninger. En del av de svakere studentene sliter også med det å drøfte, enten ved at de ikke drøfter i det hele tatt eller at det blir skolestil – dvs. at de ikke skjønner at de skal drøfte ved bruk av pensum.

Jevnt over oppfatter jeg besvarelsene slik at studentene har tilegnet seg mye av pensumsstoffet som er relevant for oppgaven som de fleste har besvart. For å hjelpe studentene kan det vært en fordel å få mer presise problemstillinger i eksamensoppgavene som gir bedre anvisning på hva de skal drøfte. På den annen side kan man si at på universitetsnivå så vil det å identifisere problemstillinger med utgangspunkt i pensum og å systematisere en drøftelse være noe man bør kunne utfordre studentene på. Dette blir en problemstilling i forhold til hvilke forventninger man skal legge til grunn overfor studentene på ulike nivåer i faget. Men hvis man forventer at studentene skal kunne klare dette kan det være hensiktsmessig at man også i undervisningen fokuserer på det å øve på nettopp det å formulere problemstillinger ut fra et gitt tema i pensum. I tillegg bør studentene drilles på å definere og fortolke oppgavens ordlyd. I tillegg er de fortsatt behov for å øve på hva det vil si å gjennomføre en drøftelse med utgangspunkt i pensum.

Rettsosiologi

RSOS1801 Innføring i rettsosiologi er som navnet uttrykker et innføringsfag og utgjør 10 studiepoeng. Det kreves ingen forkunnskaper utover generell studiekompetanse.

Læringsmål: Gjennom emnet skal studentene tilegne seg kunnskaper om forholdet mellom retten og samfunnet – herunder rettens tilsiktede og utilsiktede virkninger, samfunnsforholdenes innvirkning på retten og vekselvirkningen mellom samfunn og rett. Studentene skal få oversikt over de rettslige institusjonene og deres samfunnsmessige bakgrunn og virkemåte og tilegne seg kunnskaper om retten sett i en samfunnsmessig sammenheng.

Undervisningen har omfattet 8 dobbeltimer med forelesninger og studentene avlegger en 4 timers skoleeksamen.

Våren 2011 fikk studentene 2 oppgaver å velge mellom.

1. Den konkrete lovgivning er karakterisert av tilsiktede og utilsiktede virkninger. Drøft dette i forhold til empirisk forskning.
2. Drøft legitimering av makt i forhold til Webers tre typer av herredømme.

Også her er oppgavene gjennomgått med sikte på å sammenlikne karaktergivningen mellom de to kommisjonene og internt i hver kommisjon.

I hvilken grad bidrar eksamensoppgavene til at kandidatene får vist at de har tilegnet seg læringsmålene?

Oppgave 1 ligger helt i kjernen av emnebeskrivelsen. Kanskje studentene har oppfattet denne oppgaven som "lettere" å besvare enn oppgave 2 da 7 av de 10 besvarelsene som er gjennomgått knytter seg til denne oppgaven. Til gjengjeld er de beste besvarelsene å finne blant de som har besvart oppgave 2 som umiddelbart fremstår som noe mer krevende å besvare.

I oppgave 1 har studentene blitt bedt om å drøfte konkrete lovers tilsiktede og utilsiktede konsekvenser i forhold til empirisk forskning. Her er oppgaven formulert på en mindre heldig måte. Jeg stusser litt over formuleringen konkrete lover. Vil ikke en lov per se være konkret? Men siden det er tatt med har nok fagansvarlig tatt det med for å unngå misforståelser. Dessuten bes studentene å drøfte "i forhold til empirisk forskning" og ikke med utgangspunkt i empirisk forskning. I ett tilfelle har studenten dermed misforstått helt og forsøker å drøfte pensumstoffet om tilsiktede og utilsiktede konsekvenser opp mot forskningsprosessen knyttet til empirisk forskning. Dette illustrerer etter mitt skjønn at hvordan oppgavelyden formuleres er svært viktig – på alle nivåer, men kanskje særlig der studentene er tidlig i studiene sine og har liten erfaring med å løse eksamensoppgaver på en akademisk måte. For øvrig viser gjennomgangen av besvarelsene at studentene har hatt problemer med å gjennomføre drøftelser.

Karakternivået intern i kommisjonene og mellom kommisjonene

Jeg har til sammen gjennomgått 10 oppgaver fra RSOS1801. Oppgavene har omfattet 2 A-oppgaver, 2 B-oppgaver, 3 C-oppgaver, 1 D-oppgave, 1 E-oppgave og 1 F-oppgave.

Jeg har gjennomgått besvarelsene slik at jeg har lest alle oppgavene innenfor samme bokstavkategori og har sammenliknet sensuren mellom kommisjonene altså slik at jeg har

gjennomgått en A-oppgave i kommisjon 2, deretter en A-oppgave i kommisjon 1. Parallelt har jeg gjennomgått oppgavene med sikte på å sammenlikne om nivået stemmer internt i hver kommisjon.

Heller ikke her finner jeg systematiske forskjeller mellom kommisjonene i karaktersettingen og jeg har i stor grad vært enig med karaktersettingen. I et par tilfeller ville jeg vurdert oppgaven strengere (for eksempel en D istedenfor en E, eller en D istedenfor en C). Rettssikkerhetsmessig tenker jeg imidlertid sensuren heller har falt ut til kandidatenes fordel enn ulempe.

Generelt opplever jeg nivået i rettssosiologioppgavene som svært lavt denne gangen. Samtidig er det viktig å huske på at det ikke kreves forkunnskaper til dette emnet og at det er en innføring til faget. Det er likevel slående hvor svake skriveferdigheter mange av studentene har. Nivået er klart dårligere sammenliknet med kriminologioppgavene etter mitt skjønn. Analysenivået på Aene i KRIM 1300 er klart bedre enn A-oppgavene i retts sosiologi. Til en viss grad vil bunken avgjøre hvor karakterene legges i forhold til hverandre. Det bærer denne sensuren noe preg av etter mitt skjønn. Altså slik at en C i disse bunkene fort kunne vært en D i en bunke av besvarelser som holder høyere faglig nivå.

Råd til undervisningen

De fleste oppgavene jeg har gjennomgått gjelder lovens tilsiktede og utilsiktede virkninger – altså en oppgave som ligger helt i fagets kjerne. De fleste studentene har åpenbart lest relevante deler av pensum for eksamensoppgaven. Samtidig er det åpenbart at mange av studentene har hatt problemer med å få tak i hovedpoengene i Mathiesen bok om tilsiktede og utilsiktede virkninger. De får tak i ”historiene”, men ikke i tilstrekkelig grad de analytiske poengene. Min anbefaling vil være å forsøke å spisse undervisningen enda mer sånn at poengene blir tydeliggjort for dem. For eksempel har veldig mange fått med seg innholdet i prisoniseringseffekten – men de husker ikke å ta med poenget om at denne effekten er blant de strukturelle hindringer mot at fengselsloven skal kunne oppnå sine målsettinger for å nevne et eksempel. Siden dette i stor grad antakelig er ferske studenter trenger de hjelp til å se de analytiske poengene. Å løfte disse enda tydeligere frem kan derfor være et råd fra min side og kanskje kan siste dobbeltime før eksamen brukes til å disponere et par tidligere eksamensoppgaver.

En del trekker også inn litteraturen om rettsliggjøring uten at jeg syns de greier å knytte denne delen av pensumet til oppgavens ordlyd på en måte som gjør den relevant slik jeg vurderer det i alle fall. Kanskje indikerer dette at det kan være behov for å tydeliggjøre sammenhengene mellom ulike deler av pensumslitteraturen bedre.

På samme måte som ved krimoppgavene er det eksempler også her på at kandidatene lager sine egne overskrifter. Dette er uheldig også fordi de egenkonstruerte overskriftene ikke nødvendigvis treffer eksamensoppgavens ordlyd på en god måte. En måte å hjelpe studentene på er å drille dem hele tiden på at de må starte med å tolke oppgavens ordlyd. Med unntak av de beste besvarelsene var det få besvarelser som startet med dette. Og for noen gikk det da riktig så ille.

Med vennlig hilsen

Elisiv Bakketeig

(tilsynssensor)